

Coordonatorii colecției NARRATIO:

Livia IACOB
Radu GĂINĂ

Descrierea CIP a Bibliotecii Naționale a României**MITROI, ȘTEFAN**

Mamă, pe mine nu vrea să mă muște niciun câine; / Ștefan Mitroi;
cuvânt însoțitor de Adrian Dinu Rachieru.

- Iași: Junimea, 2025

ISBN 978-973-37-2899-3

I. Rachieru, Adrian Dinu (Pref.)

821.135.1

Redactor: Livia IACOB

Tehnoredactor: Cornel DULCEANU

Coperta: Ionuț BROȘTIANU

Editura JUNIMEA,

Bulevardul Carol I

Parcul Copou, Iași

700 506

C. P. 85, Oficiul Poștal nr. 1, Iași

e-mail: edjunimea@gmail.com

revistascriptor@gmail.com

Telefon: 0232 705 837

© Ștefan MITROI

© Editura JUNIMEA, IAȘI – ROMÂNIA

Ștefan MITROI

Mamă, pe mine nu vrea să mă muște niciun câine

Treisprezece proze scurte

Cuvânt însoțitor
de Adrian Dinu RACHIERU

**Editura JUNIMEA
2025**

SUMAR

Ștefan MITROI, un „Povestitor al sufletului” / Adrian Dinu RACHIERU	5
Crimă cu autor aproape cunoscut.....	11
Turul Franței.....	19
În lumina ploii	25
Culori.....	31
Schimbarea capetelor	39
Mamă, pe mine nu vrea să mă muște niciun câine	47
Căsnicii fericite	63
Tatăl.....	73
Urcarea dealului.....	79
Vânătoare de iepuri	83
Spânzurătoarea	93
Născute văduve.....	101
Pregătiri de drum	115

Adrian Dinu RACHIERU

Ștefan MITROI, un „Povestitor al sufletului”

„Totul e între o naștere și o moarte”

Ca fantastic luminos, închipuind scene stranii în lumi suprapuse, desfășurând o perspectivă ingenuă, Ștefan Mitroi, s-a observat, nu putea rețea „cordonul ombilical al amintirilor”. Mai mult, „dezbrăcând tăcerile de coajă”, nici n-ar putea trăi fără amintiri. Și *Noi povești ale cerului și pământului* (2025), continuând *Poveștile cerului, poveștile pământului* (2021) sărbătorească existența într-un timp reversibil, descoperind, într-un sat mitologic (devenit personaj), fața nevăzută a întâmplărilor, de încărcătură afectivă, convocând, cu ochiul copilului, o autobiografie imaginară, fragmentarizată.

Acum, adunând 13 proze scurte în *Mamă, pe mine nu vrea să mă muște niciun câine*, prozatorul ficționalizează cu sânge și har, fără a părăsi întru totul acest filon productiv. S-ar cuveni însă, fie și fugitiv, să schițăm un profil al autorului, deja o prezență prestigioasă, în dublă ipostază, pe scena noastră literară.

Inventiv, ludic, fantasmatic și poetic, purtând în suflet „cerul de-acasă”, „amintirile și mormintele” de-acolo, pornind în lume dintr-un sat teleormănean (Siliștea), Ștefan Mitroi s-a vrut regizor de film, a terminat Dreptul și a visat să ajungă scriitor. I-a cășunat, zice, să scrie literatură, debutând – ca poet – în revista brașoveană *Astra*, și a atacat toate genurile; dădora de întâmplări, crede nesmintit în căldura cuvintelor. Trecut prin gazetărie, „optze-

cistul fără generație”, adăpostit sub cupola realismului magic de sorginte folclorică, rămâne un *neîncadrabil*. Luase startul ca „poet onorabil”, prezent la Festivalul ieșean (1978), păstorise (ca redactor-șef) *Opinia studentească* și, după '89, *Tineretul liber*, debutase cu o colecție de reportaje etnologice (*Nimic despre singurătate*, 1986) în numele unui viril expresionism țărănesc și vădise o izbitoare „știință compozițională”. Pe urmele lui Zaharia Stancu (Mitroi, în acte!), ale lui Marin Preda (venit dintr-o altă Siliște), vecin cu Noica (din Vitănești), gardat de aceste nume mari, Ștefan Mitroi s-a încumetat să eternizeze, altcumva, satul teleormănean. Prozator al satului de câmpie cu „grămada” lui de porecle, „pedepsit” de memorie, intrând în visătorie, închegând o *Scurtă istorie a veșniciei*, el ne propune, de fapt, o interminabilă poemă rurală în chingile unui realism fabulos, redimensionat, mereu în mirare. „Retrăirile” sale înfrunzesc prin poezie; cuvintele au gust de pâine, puterea de a iubi, populată cu amintiri, înveșnicește spațiul matricial, molcomind „depărtările timpului”. Fiindcă viața este „un lung șir de întoarceri”, convocând, din „veșnicia de dincolo”, figurile tutelare (părinții, vocea casei, copilăria aciuată în curte etc.). Și, desigur, Poezia, „o fată de la țară”, urmele ei „răsărind pe cer”. *Pregătiri de Înviere* (2020), de pildă, sau versurile adunate în *O sută și una de poezii* (2021) sunt, negreșit, poeme epice. Sfătuit să-și țină nostalgia în frâu, nu cade în pelteaua sentimentaloidă. Câte o tușă ironică („o să treacă și veșnicia”) intervine corectiv în saga sa teleormăneană, precum în cele trei romane din *Dulce ca pelinul*. Original și profund, sedus de vraja cuvintelor înlănțuite, captând seva viului, prozatorul deapănă, sub rotirea anotimpurilor, întâmplări miraculoase, închegând o lume suficientă sieși, pulsând între trudă și visătorie.

Ștefan Mitroi scrie scurt, precis, duios, cu infuzie lirică despre orice; despre trecerea timpului, despre marea Istorie, dar, mai cu seamă, despre „istoria sufletelor”, despre dragoste și moarte,

abolind, prin magma fabulatorie, hotarul dintre lumi. Vom conchide că avem în Ștefan Mitroi un însingurat meditativ, sentimental, vibratil și confesiv, prefirând – ca „povestitor al sufletului” – notații dense, cu iz aforistic. El, survolând toate genurile, are o Operă, chiar dacă n-a ajuns (încă) „scriitorul care visează să fie”, cum deseori mărturisea. Sau că, fugind de la țară, și-ar fi ales „o viață greșită”. Comuniunea de altădată, risipită, e recâștigată prin cărțile sale, acolo unde vom descoperi, cu încântare, cum observase Rodica Lăzărescu, „fulgurații lirice mustind de tristețe”. Rămâne să aflăm dacă Ștefan Mitroi, un povestaș din naștere, se va dedica romanului (genofag, bulimic, obez, dar nu și gelatinos, respectând niscaiva rigori arhitectonice) sau va rămâne credincios formulei sale, neuitând că este poet, cultivând, cu știuta-i inventivitate năstrușnică, un *epos poematiko-fantasmatic*, arondat Teleormanului. În care oniricul se insinuează în realitate, în care vii și morții comunică, salvând evocativ-inventiv un duh al locului, retrăind cosmic, printr-o juxtapunere de tablouri, geneza, într-un sat esențializat.

Se înțelege, *tema memoriei* sigilează desfășurările sale scriptice, survolând toate genurile, înveșnicind spațiul matricial. I s-a recomandat „desprinderea de sol”, înfrângând atracția gravitațională. Bănulescian (pe alocuri), cu tangențe soresciene, Ștefan Mitroi trudește, de fapt, la un vast poem epic, sub pavăza memoriei afective. Trăind în acel „trecut continuu” (recreat), el vorbește despre timp și temporalitate, cum s-a observat. Cu mici întreruperi („Viețile noastre: mici întreruperi ale veșniciei!”) și exerciții de „dezvăt”, recâștigând – într-o duminică fără sfârșit – ingenuitatea: „Mi se va termina viața curând/și tot nu m-am învățat cu timpul./După ce îmi va trece timpul,/mă voi dezvăța oare de viață?” (v. *Dezvăt*). Din această magmă epică, savurând viața ca spectacol, năzuind a opri timpul, se desprinde o *Scurtă istorie a veșniciei*: „Dacă ar fi veșnicia la mâna mea/aș împărți-o pe toată în felii/și aș da-o oamenilor/să

se bucur de ea/încă din timpul vieții.” (v. *Veșnicia*). Dar imaginați-vă Mitroi știe că această curgere a timpului, între visare și somnie (intrând în netimp), conduce la o sentință de neevitat: „Trăiesc din zilele care s-au dus./Cele ce urmează să vină/m-au condamnat deja la moarte!” (v. *Trăiesc*).

Și micul roman *Ziua înmormântării lui Gheorghe* (2024) anunța, chiar prin titlu, tema (taina) morții, nuanțând-o în dublu registru: umoristic și grav (fără a atinge, prin cutremur ființial, tristețea metafizică). Sau *muritudinea*, cum ar zice Irina Petraș. Protagonistul, prin dispariții repetate, prin morți și învieri, practică *jocul cu moartea* în călătoria sa terestră. Iar „scriitorușul” își face simțită prezența, notând cu o imaginație ludică prodigioasă, împinsă în absurd, peripețiile unui Gheorghe cu investitură arhetipală, fără anvergură problematizantă.

Cu finaluri neașteptate, prozele (treisprezece!) adunate în volumul *Mamă, pe mine nu vrea să mă muște niciun câine* gravitează, majoritar, în jurul temei morții. Fie că e vorba de o crimă (din Răspopeni) în sarcina procurorului criminalist Victor Codreanu (visător, desigur!), fie că un căpitan Bujor („viu și mort”) își așteaptă sfârșitul (v. *În lumina ploii*), sau că pădurarul Dobre, mușcat de un câine turbat (v. proza titulară), provoacă în întregul sat „o altfel de turbare”, iar un ministru (v. *Urcarea dealului*) nu poate participa la înmormântarea tatălui, ideea nu poate fi ocolită. Fiindcă moartea e „tot un fel de viață”, cum crede bătrânul scriitor Grigore Măgureanu (v. *Pregătiri de drum*), provocând Vivicăi, soția, mari probleme în privința „hainelor de viață”. În *Născute văduve*, întâlnim un copil cu două capete; siamezele Tinca și Ilinca, închise în același trup, gândeau diferit, trezind interesul chirurgului Casian Chelaru, doritor să scrie o carte. Moartea doctorului (posibil mire) conduce la „încenușarea” lor. În fine, în *Spânzurătoarea*, un pariu iscat din senin între Anton și Ciprian, pretendenți la mâna Cristinei, conduce la gestul

sinucigaș al ultimului, corespondent de război într-o redacție TV, acuzat de rival că ar fi un „fricos”.

Firește, într-o lume anapoda, precum cea pe care o izvodește Ștefan Mitroi, ne ciocnim la tot pasul de figuri bizare. Un Nicușor Fustă „bea pe caiet” și sfârșește ucis într-un accident, crezându-se participant în Turul Franței. Actorul Dinu Fumuru (v. *Culori*) se va îndrăgosti de Ioana, o fată oarbă, cu părul mereu în schimbare (albastru, verde, mov), în funcție de anotimpuri. Fetița Sorina, crezând în ceea ce scrie, provoacă, prin poveștile sale, „schimbarea capetelor” și fuga fântânilor „de-acasă”, Comisia de anchetă nepuțând lămuri misterul. Alte texte dezvăluie sentimentalismul unor protagoniști, devoalând fibra autorului, de fapt. Colonelul Ilarie convoacă la Inspectorat șaptesprezece prezumtive mirese, obligându-i la căsătorie pe ofițerii becheri (v. *Căsnicii fericite*). Un tată (avocat) va trebui să-și salveze fiul judocan (client), ținut pe nedrept în detenție. Doi ziariști din București participă, la invitația colonelului frontierist Prepeliță, la o vânătoare de iepuri „pe fâșie”, cu urmări imprevizibile. Respectând, de fapt, rețeta; mereu ingenios și savuros, Ștefan Mitroi răstoarnă premisele și finalurile contrariază.

În fermecătoare sale tablete lirice, „ale cerului și pământului”, incurabilul visător Ștefan Mitroi, beat de ninsoare sau însoțindu-și bunica-„hoțoaica”, bătând potecile spre Cel de Sus, învins de dragoste, contemplând fântâna rătăcitoare ori firicelul de fum urcând spre cer, înțelege casa ca o „făptură mitică”; descoperă, uimit, numărând timpul în oameni, că însuși timpul îmbătrânește. Și atunci, sperând în „împrosopătarea lumii”, scriind de zor pentru a afla „împrejurimile sufletului”, găsește soluția: cade, „printr-o spărtură a timpului/în copilărie”. În fond, sub pecetea smereniei, cu o pană îngerească înmuiață în azur, întorcând clepsidra, Ștefan Mitroi recapitulează timpul mitic al copilăriei. *Prozopoemele* sale, cu intruziuni fantastice sau halucinații onirice, vestesc – de la o apariție la alta –

mereu alt chip. E impresionantă această capacitate de *reinventare*, urcând spectaculos în top.

Mărturisirile sale poetice, pentru care „e prea puțin o singură viață”, ne încântă. Ștefan Mitroi, „cu dimineața pe umăr”, mai are „încă destul de scris”. Și se va ține de promisiune, ducând, împovărat de amintiri, „toate viețile pe care le are de trăit” și reînviind „toate vârstele de demult”.

Crimă cu autor aproape cunoscut

- Domnule procuror, moare baba!
- Care babă?
- Mama suspectului.

Era mai mulți. În fiecare dintre dosarele de pe biroul său, exista cel puțin unul. Victima era sigură. Cum sigur era și faptul că fusese ucisă. Doar că dovezile asupra identității criminalului nu erau suficient de temeinice. Mai degrabă suficiente, pentru că temeinice erau. Doar că puține. Destule însă, din punctul lui de vedere, pentru a-l înfunda pe autor, transformându-l din suspect în învinuit. La care dintre suspjecții ce-i scăpau încă printre degete se referea locotenentul?

Era după-amiaza zilei de vineri, se goliseră cam peste tot birourile. Mai puțin cel pe care scria cu litere de-o șchioapă: Victor Codreanu, procuror criminalist. Cel mai bun procuror criminalist din țară, i-ar fi plăcut lui să scrie, dar cele trei cazuri rămase nerezolvate, cu autori necunoscuți, cum se spune, îl împiedicau să aspire la această recunoaștere profesională. De aceea și pleca ultimul acasă, ca să-l poată pune pe suspectul din dosar cu fața la zid, să-i dea de înțeles că nu mai are unde să fugă, iar acesta, văzându-se încolțit, să mărturisească: eu am fost! Gata, mă dau bătut! Nu se dădea însă niciunul. Ar fi fost bună, cel puțin pentru unii dintre ei, o mamă de bătaie.

- Cel din Răspopeni, răspunse într-un târziu Asaftei.

Făcea echipă bună cu tânărul polițist. Erau amândoi la fel de perseverenți și de visători.

Mai puteau să viseze la ceva doi oameni care vedeau, odată la câteva săptămâni, ba un bărbat cu burta spintecată de cuțit, ba trupul lipsit de viață al unei femei atârând în ștreang, ba un topor înfipt în țeasta unei bătrâne, sau, și mai rău, tot ce poate fi mai rău pe lume, atrocitatea supremă, de care însuși gândul lui Dumnezeu ar trebui să se sperie, o fetiță de numai câțiva ani batjocorită, apoi tranșată cu satârul, picioarele în marginea unui câmp, mâinile, în marginea cealaltă, iar la mijloc, capul privind, din vârful unui par, cu ochii larg deschiși, năclăiți de sânge, spre viitorul ce n-avea să mai vină niciodată pentru ea?

Da, puteau. Victor Codreanu visase și ziua și noaptea să-l prindă pe cel ce făcuse toate astea și, înainte de a-l da pe mâna instanței, să-l pedepsească el însuși, creștându-i fața și tălpile cu briciul și presărându-i din belșug sare pe răni. Rămăsese însă cu visul neîmplinit. L-a dibuit în cele din urmă pe ticălos. Dar nu l-a atins nici măcar cu un deget. Și nu pentru că bătaia era interzisă prin lege. Orice ar fi fost să pățească era mai puțin, de mii de ori mai puțin decât pățise biata fetiță, ba chiar întreaga omenire, fiindcă despre onoarea și lipsa ei de rușine era vorba.

Simți cum îl cuprinde din nou sila imensă de atunci. Ea, sila îl făcea să-și amâne plecarea acasă. Spera să se poată scutura măcar de o parte din ea. Să-i fie cu adevărat drag că e om. Să fie mândru de asta.

- Răspopeni, zici? se întoarce el în prezent, amintindu-și de Asaftei, care aștepta de minute bune la telefon. Spuse apoi, clătînând din cap:

- Și ce treabă am eu cu ea? Mai potrivit ar fi un doctor.

- Îi țin de câteva zile lumânarea aprinsă, dar baba, în loc să dea ortul popii, se trezește pe neașteptate la viață, și, săltând capul

de pe pernă, zice c-are să-i spună ceva important procurorului. Numai lui. A încercat șeful de post s-o tragă de limbă, dar fără niciun rezultat. Șeful de post m-a sunat pe mine, ca să vă rog pe dumneavoastră să mergeți cât de repede se poate la Răspopeni. Trebuie să fie ceva în legătură cu fi-su. Poate tocmai ceea ce ne lipsește ca să-l trimitem la pușcărie pe criminal.

Îl mai trimiseseră o dată. Licu, așa îl chema pe fiul muribundei, petrecuse aproape jumătate de an în arest preventiv. Îl scosese un avocat dibaci, convingându-i pe judecători că nu el îi făcuse Voichiței de petrecanie. Știa tot satul c-o urăște pe maică-sa, știind, totodată, și că Mitilina încercase, cu numai o lună înainte de a-și găsi Voichița sfârșitul, s-o învețe minte pe aceasta, intrându-i într-o dimineață în curte și tăbărând asupra ei cub pumnii. Pumni nepuțincioși, de femeie bătrână, așa că bătrâna cealaltă scăpase aproape teafără.

Vecinii auziseră țipetele. Vreo doi chiar văzuseră ce se întâmplase, dar victima refuzase s-o reclame pe zurbagie la poliție.

O lună mai târziu, au găsit-o muncitorii de la drumuri ghemuită în patul de pe prispă. Perna de sub cap îi ajunsese pe față. Unul dintre ei a dat perna la o parte, constatând că murise. Nu de moarte bună. Era cât se poate de clar asta. Și-a sunat imediat la postul de poliție. Pentru ca, în seara aceleiași zile, să regrete lucrul acesta. Ajunși la fața locului, procurorul criminalist și ofițerul de poliție care îl însoțea, i-au inclus chiar pe ei, cei ce găsiseră cadavrul, în cercul de suspecti. Și nu fiindcă-l găsiseră, ci pentru că, peste noapte, locuiau cu toții în cele două odăi ale casei babei. Șantierul începuse în urmă cu două luni. Chiar din capătul satului, unde se găsea casa respectivă. În loc de bani, gazda le ceruse mâncare și băutură. Iar lor le convenise. Cum să nu le convină? Ce-i drept, n-o prea deranjau. Plecau cu noaptea în cap la muncă, de unde se întor-